

Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı: Evreler, Kanıt ve Eleştiri

Kohlberg'in ahlak gelişimi kuramı: altı evre, boylamsal ve kültürler arası kanıt, Türkiye çalışması, Gilligan eleştirisi, ahlak eğitimi ve AGS'de sık hatalar.

Eğitim Bilimleri ve Kuramlar

Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı: Evreler, Kanıt ve Eleştiri

bote.web.tr

BELGE BİLGİLERİ

Belge kodu	BT-043
Yazı no	43
Sürüm	1.0
Sürüm tarihi	28 Eylül 2026
İçerik izi	4D3A 57B2 06A0
Yayımlayan	bote.web.tr

GÜNCELLİK KONTROLÜ

Bu belgeyi kullanmadan veya paylaşmadan önce güncelliğinden emin olunuz. QR kodu okutun ya da adrese girin: elinizdeki sürümün güncel olup olmadığını ve sonradan düzeltilen bir hata bulunup bulunmadığını gösterir.

bote.web.tr/d/bt-043/1-0

Hatalar düzeltildikçe yeni sürüm yayımlanır; bütün değişiklikler sitede sürüm geçmişiinde listelenir.

Bu belge tamamen ücretsizdir. Size satmaya çalışanlara itibar etmeyiniz.

Güncelliği kontrol et

bote.web.tr

Bölüm tanıtımı, eğitim fakültesi ve öğretmenlik rehberleri, eğitim teknolojileri ve öğrenme kuramları üzerine kaynaklı yazılar. Tamamı ücretsiz.

İÇİNDEKİLER

1. Kuramın sorusu: ahlaki yargının yapısı
2. Üç düzey, altı evre
3. Kanıt: sıra, evrensellik ve Türkiye
4. Ölçme: görüşmeden teste
5. Sınıfta Kohlberg: ahlaki ikilem tartışması
6. Eleştiriler ve sınırlılıklar
7. Türkiye'de Kohlberg: bulgular ve açıklamalar
8. AGS'de Kohlberg: sık karıştırılan kavramlar
9. Terimler ve alanyazındaki karşılıkları
10. Araştırmacılar için açık sorular
11. Özet
12. Sık sorulan sorular
13. Kaynaklar
14. Atıf

Karısı ölümcül bir hastalıkla boğuşan Heinz, onu kurtarabilecek ilacı üreten eczacının istediği parayı bulamaz ve ilacı çalmayı düşünür. Heinz ilacı çalmalı mı? Lawrence Kohlberg'in dünyanın dört bir yanında çocuklara ve yetişkinlere sorulan bu ikilemi, bir ahlak sınavı değil bir pencereydi: "evet" ya da "hayır" cevabının kendisi onu ilgilendirmiyordu, cevabın **gerekçesi** ilgilendiriyordu. Bu yazı Kohlberg'in kuramını evre tablosunun ötesinde ele alıyor: kuramın mantığı, boylamsal ve kültürler arası kanıt, Türkiye'de yapılmış önemli bir çalışma, ölçme araçları, ahlak eğitimi, eleştiriler ve AGS'de sık yapılan hatalar.

Kuramın sorusu: ahlaki yargının yapısı

Kohlberg, Piaget'nin çocuklarda ahlaki yargı üzerine çalışmalarından yola çıktı ve bu yaklaşımı ergenlik ve yetişkinliğe uzattı. Temel fikri şuydu: ahlaki gelişim, doğru ve yanlış hakkındaki inançların içeriğinin değişmesi değil, bu inançları **gerekçelendirmede kullanılan akıl yürütmenin yapısının** değişmesidir.^[1, 2]

Bu yüzden Kohlberg'in yöntemi görüşmeye dayanır. Katılımcıya Heinz ikilemi gibi varsayımsal ikilemler sunulur ve "neden?" sorularıyla gerekçesi derinlemesine incelenir. Heinz'in ilacı çalması gerektiğini söyleyen iki kişi farklı evrelerde olabilir: biri "çalmazsa karısı ona kızar" derken, öteki "insan yaşamı mülkiyet hakkından önce gelir" der. Kohlberg'e göre ikisini ayıran karar değil, gerekçenin yapısıdır.^[2]

Kuram bilişsel gelişim geleneğine dayanır: evreler **değişmez bir sırayla** geçilir, her evre bir öncekini daha kapsayıcı bir yapı içinde yeniden düzenler ve evre atlanmaz. Bu iddialar deneysel olarak sınanabilir ve kuramın en güçlü yanlarından biri de onlarca yıl boyunca sınanmış olmasıdır.^[1]

Üç düzey, altı evre

Kohlberg ahlaki akıl yürütmeyi toplumsal kurallar ve beklentilerle kurulan ilişkiye göre üç düzeyde toplar. Her düzeyde iki evre vardır.^[1, 2]

Düzye	Evre	Yönelim	Heinz ikilemine tipik gerekçe
Gelenek öncesi	1	Ceza ve itaat	"Çalmamalı, yakalanırsa hapse girer."
Gelenek öncesi	2	Bireysel çıkar ve karşılıklılık	"Çalmalı, karısı yaşarsa kendisi için de iyi olur."
Geleneksel	3	Kişiler arası uyum, iyi çocuk	"Çalmalı, iyi bir koca karısını kurtarmak için elinden geleni yapar."
Geleneksel	4	Kanun ve düzen	"Çalmamalı, herkes yasayı çiğnerse toplum düzeni bozulur."
Gelenek sonrası	5	Sosyal sözleşme ve bireysel haklar	"Çalmalı; yasa insan yaşamını korumak için vardır, yaşam hakkı mülkiyetten önce gelir."
Gelenek sonrası	6	Evrensel etik ilkeler	"Çalmalı; her insanın yaşamı eşit değerdedir ve bu ilke yasadın bağımsızdır."

Tablodaki örnek gerekçeler evrelerin mantığını göstermek için yazılmıştır; aynı kararın ("çalmalı" ya da "çalmamalı") farklı evrelerden savunulabildiğine dikkat edin.

Gelenek öncesi düzeyde doğru, cezadan kaçınmak ya da kişisel çıkarı gözetmekle tanımlanır.

Geleneksel düzeyde birey toplumun kurallarını ve yakın çevresinin beklentilerini içselleştirir: üçüncü evrede onaylanmak ve iyi biri olarak görülmek, dördüncü evrede toplum düzenini korumak belirleyicidir.

Gelenek sonrası düzeyde ise kurallar, arkalarındaki ilkelere göre değerlendirilir: yasaların toplumsal bir sözleşme olduğu ve bireysel hakları korumadığında değiştirilebileceği fikri beşinci evrenin, evrensel adalet ilkeleri altıncı evrenin merkezindedir.^[1]

Evrelerin dağılımı eşit değildir. Kültürler arası çalışmalar, gelenek sonrası akıl yürütmenin bütün toplumlarda ve bütün yetişkinlerde görülmediğini, özellikle altıncı evrenin çok nadir olduğunu gösterir.^[2]

Kanıt: sıra, evrensellik ve Türkiye

Boylamsal kanıt. Kuramın en önemli sınaması, Colby ve arkadaşlarının 20 yıla yayılan çalışmasıdır. 50 erkek katılımcı 3-4 yıl aralıklarla altı kez görüşmeye alındı. Katılımcılar evreleri **öngörülen sırayla** geçti. Ahlaki yargı düzeyi yaş, sosyoekonomik düzey, zekâ ve eğitim düzeyiyle olumlu ilişkiliydi. Çalışma aynı zamanda yeni bir puanlama yöntemi, Standart Konu Puanlama Sistemi geliştirerek önceki puanlama tekniklerinin güvenilirlik sorunlarını gidermeyi amaçladı.^[1]

Kültürler arası kanıt. Snarey, Kohlberg kuramını farklı kültürlerde sınanan **45 çalışmayı** eleştirel olarak derledi. Derleme, kuramın evrensellik varsayımlarını, yani ahlaki soruların evrenselliğini ve evrelerin değişmez sırasını, çarpıcı biçimde destekledi. Ancak aynı derleme önemli bir uyarı da getirdi: evrelerin tam yelpazesi her kültürde görülüyordu ve puanlama ölçütleri **karmaşık kentli toplumlar ve orta sınıf** lehine yanlılık taşıyordu.^[2]

Türkiye'den kanıt. Bu tartışmanın en iyi bilinen örneklerinden biri Türkiye'dedir. Nisan ve Kohlberg, 10-28 yaş arası köy ve kent katılımcılarıyla boylamsal ve kesitsel bir çalışma yürüttü. Sonuçlar yapısal evrenselliği destekledi: Türk katılımcıların cevapları ahlaki yargı evrelerine uydu ve hem boylamsal hem kesitsel verilerde öngörülen sıra görüldü. Aynı çalışma farklılıkları da ortaya koydu.^[3]

- Köy katılımcılarının gelişimi kent katılımcılarından **daha yavaştı**.

- 16 yaşından sonra bütün köy katılımcıları bir ölçüde geleneksel yargı gösterdi, ama **3. evrede dengelendiler.**
- Evre düzeyinden bağımsız olarak köy katılımcıları kararlarını daha çok kurala uyma ve yararcılık üzerinden, daha büyük yaştaki kent katılımcıları ise ödev ve mükemmeliyetçilik temelli gerekçelerle savundu.

Bu bulgu, Snarey'in uyarısının somut bir örneğidir: köy toplumunda yüz yüze ilişkilerin ve karşılıklı beklentilerin ahlaki yaşamın merkezinde olması, üçüncü evrenin bir "eksiklik" değil, o bağlamda işlevsel bir akıl yürütme biçimi olabileceğini düşündürür.^[3, 2]

Ölçme: görüşmeden teste

Kohlberg'in görüşmeye dayalı yöntemi zengin veri sağlar, ama uygulaması ve puanlaması uzun süren uzmanlık gerektirir. Bu yüzden yazılı testler geliştirildi. En yaygın olanı Rest ve arkadaşlarının **Tanımlayıcı Konular Testi**dir (Defining Issues Test, DIT). DIT'te katılımcı ikilemi kendisi gerekçelendirmez; farklı evreleri temsil eden gerekçelerin önemini derecelendirir. Yenilenmiş sürüm DIT2, ikilemleri ve maddeleri güncelledi, testi kısalttı ve güvenilir cevap verenleri ayıklama yöntemini değiştirdi. DIT2'nin geçerlik ölçütleri; dokuzuncu sınıf öğrencilerinden lisansüstü öğrencilere kadar yaş ve eğitim farklarını göstermesi, kamusal politika konularındaki görüşleri yordaması, iç güvenilirliği ve ilk sürümle ilişkisidir. Yazarlara göre yeni sürümün gücündeki artış, ikilemlerdeki güncellemeden çok N2 adlı yeni izin ve yeni denetimler gibi analiz yöntemlerindeki yeniliklerden kaynaklanmıştır.^[4] Bu ayrıntı, ölçme araçlarının karşılaştırılmasında aracın içeriği kadar puanlama yönteminin de sonucu belirlediğini hatırlatır.

Türkiye'de ahlaki yargıyı ölçmek için bu araçların yanında Ahlaki Yargı Testi (MUT) de kullanılır.^[5] Aşağıda göreceğimiz gibi, bir testin yalnızca hangi gerekçelerin tercih edildiğini mi, yoksa gerekçelerin tutarlı kullanılıp kullanılmadığını da mı gösterdiği, Türkiye'deki bulguları yorumlarken önemlidir.

Sınıfta Kohlberg: ahlaki ikilem tartışması

Kohlberg'in eğitime en önemli katkısı, ahlak eğitiminin değer aktarmaktan çok ahlaki akıl yürütmeyi geliştirmek olması gerektiği fikridir. En yaygın yöntem **ahlaki ikilem tartışmasıdır**: öğrenciler gerçekçi ikilemler üzerinde farklı gerekçelerle tartışır ve kendi gerekçelerinin sınırlarını fark eder.

Bu yöntemin etkisine dair en kapsamlı kanıt, DIT kullanan **55 müdahale çalışmasını** birleştiren meta-analizden gelir. Schlaefli ve arkadaşlarına göre ikilem tartışması ve psikolojik gelişim programları **ılımlı** etkiler üretti; 3-12 hafta süren programlar en uygun süre olarak görüldü; 24 yaş ve üzerindeki yetişkinlerle yapılan programlarda etki daha büyüktü, ama anlamlı etkiler bütün yaş gruplarında elde edildi.^[6]

Türkiye'de ikilem temelli öğretim özellikle sosyal bilgiler ve tarih derslerinde denenmiştir. Ekşi ve Yaşar, lise son sınıf ve üniversite hazırlık öğrencilerinden 10 kişiyle kardeş katli, Varlık Vergisi ve Haçlı seferleri konularında üç kanıt temelli tarih dersi işledi ve öğrencilerin tarihsel olaylara dair yorumlarını açık ve etkileşimli bir ortamda ifade etmelerine olanak tanıyan bu derslerin ahlaki muhakeme becerilerini nasıl etkilediğini eylem araştırmasıyla inceledi.^[7] Yalman, Aktepe ve Uzunöz ise 27 yedinci sınıf öğrencisiyle farklılıklara saygı değeri üzerine ahlaki ikilem tekniğine dayalı bir çalışma yapıp kullandı; öğrencilerin ahlaki muhakemesinde en etkili etkenin olumlu iletişim kurmak, ardından empati kurmak ve saygılı olmak olduğunu belirledi.^[8]

Bu çalışmalar yöntemin sınıfta uygulanabilirliğini gösterir, ama küçük ve nitel desenlerdir. Uluslararası meta-analizle karşılaştırılabilecek, DIT ya da MUT ile ön test ve son test ölçümü yapan kontrollü çalışmalar Türkiye'de hâlâ azdır.^[6, 7]

Eleştiriler ve sınırlılıklar

Cinsiyet: bakım ahlakı tartışması

Kuramın en tanınan eleştirisi Gilligan'dan geldi. Gilligan, Kohlberg'in ilk çalışmalarının erkeklerle yürütüldüğünü ve kuramın adalet ile hak kavramlarını merkeze aldığını, bu yüzden ilişkilere ve sorumluluğa dayalı **bakım ahlakının** düşük evrelerde, özellikle üçüncü evrede değerlendirildiğini savundu.^[9]

Bu eleştiri çok etkili oldu, ama nicel kanıt onu sınırlı ölçüde destekler. Walker'ın meta-analizi, ahlaki akıl yürütmede genel örüntünün anlamlı cinsiyet farkı olmadığını gösterdi.^[10] Jaffee ve Hyde'in ahlaki yönelim üzerine meta-analizi ise bakım yöneliminde kadınlar lehine ($d = -0,28$) ve adalet yöneliminde erkekler lehine ($d = 0,19$) **küçük** farklar buldu; bu sonuçlar bakım yöneliminin ağırlıklı olarak kadınlarda, adalet yöneliminin erkeklerde görüldüğü iddiasını güçlü biçimde desteklemez. Düzenleyici değişkenler birlikte bakım yönelimindeki etki büyüklüklerinin varyansının %16'sını, adalet yönelimindekinin %17'sini açıklamıştır; yani çalışmalar arasındaki farklılığın bir kısmı, katılımcıların ve ikilemlerin özellikleri gibi çalışma koşullarıyla ilişkilidir.^[11] Gilligan'ın kalıcı katkısı cinsiyet farkından çok, bakım ve ilişki boyutunun ahlaki gelişimin ihmal edilmiş bir yanı olduğunu göstermesidir.

Kültür ve sınıf yanlılığı

Snarey'in derlemesi, puanlama ölçütlerinin kentli ve orta sınıf değerlerine yakın olduğunu gösterdi.^[2] Türkiye çalışmasındaki köy katılımcılarının üçüncü evrede dengelenmesi, ya o bağlamın ahlaki gereksinimlerini ya da ölçütlerin o bağlamdaki akıl yürütmeyi yakalamadaki sınırlılığını yansıtabilir.^[3]

Yargı ile davranış arasındaki boşluk

Kuram ahlaki **yargıyı** açıklar; ama insanlar her zaman yargılarına uygun davranmaz. Blasi, ahlaki biliş ile ahlaki eylem arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaları derledi ve bu alanın desen, ölçme ve yorum sorunları taşıdığını gösterdi.^[12] Varsayımsal ikilemlerde yüksek evre gerekçesi vermek, gerçek bir durumda o gerekçeyle davranmayı garanti etmez.

Akıl mı, sezgi mi?

Haidt'in sosyal sezgici modeli daha köklü bir itiraz getirir: ahlaki yargı çoğunlukla hızlı ve otomatik sezgilerle oluşur; akıl yürütme ise genellikle karar verildikten sonra kurulan bir gerekçedir.^[13] Bu model doğruysa, Kohlberg'in ölçtüğü şey ahlaki yargının kaynağı değil, sonradan yapılan gerekçelendirmedir.

Türkiye'de Kohlberg: bulgular ve açıklar

Nisan ve Kohlberg'in çalışması, kuramın Türkiye'de boylamsal olarak sınındığı klasik çalışmadır.^[3] Sonraki Türkçe çalışmalar daha çok ahlaki olgunluğun ilişkili olduğu değişkenleri inceler.

Özyürek ve Başar, fen lisesi, Anadolu lisesi, imam hatip lisesi ve meslek lisesinden 15-18 yaş arası **560 ergenle** (313 kız, 247 erkek) ahlaki olgunluğun aile aidiyeti ve ergen-ebeveyn ilişkileriyle bağlantısını inceledi; ahlaki olgunluğun okul türü ve anne-baba tutumlarına göre farklılaştığını bildirdi.^[14]

Özen'in çalışması, ölçme aracının seçiminin neden önemli olduğunu gösterir. 2017-2018'de 7 ilahiyat fakültesinden **1.259 hazırlık ve son sınıf öğrencisine** Ahlakî Yargı Testi uygulandı. Son sınıf öğrencilerinin en iyi ve en kötü olana ilişkin ahlakî duyguları hazırlık öğrencilerinden yüksekti; ancak testin bütününe bakıldığında bu duyguların kendi içinde tutarlı olmadığı ve gündelik yaşamla ilişkilendirilmesinde tutarlılığın sağlanamadığı görüldü.^[5] Başka bir deyişle, eğitim yüksek evre gerekçelerini **tercih etmeyi** artırmış, ama bu gerekçeleri tutarlı biçimde **kullanma yetkinliğini** aynı ölçüde artırmamış görünmektedir.

Bu bulgu, Blasi'nin yargı ile eylem arasındaki boşluk uyarısıyla birlikte okunduğunda öğretmen eğitimi için de bir soru doğurur: değerler eğitimi hangi çıktıyı hedefliyor, doğru cevabı bilmeyi mi, yoksa tutarlı akıl yürütmeyi mi?^[12, 5]

AGS'de Kohlberg: sık karıştırılan kavramlar

MEB'in 8 Ocak 2026 duyurusuna göre AGS'nin "Eğitim Bilimleri ve Türk Millî Eğitim Sistemi" başlığı gelişim psikolojisini kapsar.^[15] Kohlberg soruları genellikle bir öğrencinin davranışını ve gerekçesini anlatan kısa bir senaryo verir ve evreyi sorar. Aşağıdaki ayrımlar en sık yapılan hataları önler:

Karıştırılan	Ayırt edici nokta
Karar ile gerekçe	Evreyi belirleyen karar değil gerekçedir; aynı karar farklı evrelerden savunulabilir. ^[2]
1. evre ile 4. evre	İkisi de kurallara uymayı savunabilir; 1. evrede neden ceza korkusu, 4. evrede toplum düzenini koruma kaygısıdır. ^[1]
2. evre ile 3. evre	2. evrede "sen bana, ben sana" türü çıkar karşılıklılığı, 3. evrede onaylanma ve iyi biri olarak görülme isteği vardır.
4. evre ile 5. evre	4. evrede yasa korunmalıdır çünkü yasadır; 5. evrede yasa, amacına hizmet etmiyorsa değiştirilebilecek bir toplumsal sözleşmedir. ^[1]
Kohlberg ile Gilligan	Kohlberg adalet ve haklar, Gilligan bakım ve sorumluluk üzerinden tanımlar. ^[9]
Kohlberg ile Piaget	Piaget çocuklukta dışa bağımlı ve özerk ahlak olmak üzere iki aşama tanımlar; Kohlberg bu yaklaşımı yetişkinliğe uzanan altı evreli bir modele genişletir.

Senaryodaki anahtar ifadeler çoğu zaman evreyi ele verir: "cezalandırılmamak için" birinci, "karşılığını alacağı için" ikinci, "öğretmeni üzülmesin diye" ya da "iyi bir öğrenci olmak için" üçüncü, "kurallar herkes için geçerli olduğu için" dördüncü, "kural adil değilse değiştirilmeli" beşinci evreyi düşündürür.

Terimler ve alanyazındaki karşılıkları

Türkçe terim	Diğer karşılıklar	İngilizce
Ahlaki yargı	Ahlaki muhakeme, ahlaki akıl yürütme	Moral judgment, moral reasoning
Gelenek öncesi düzey	Geleneksellik öncesi	Preconventional level
Geleneksel düzey	Geleneksel ahlak	Conventional level
Gelenek sonrası düzey	Geleneksellik ötesi, ilkel düzey	Postconventional level
İyi çocuk yönelimi	Kişiler arası uyum	Good boy/nice girl orientation
Kanun ve düzen yönelimi	Toplumsal düzeni koruma	Law and order orientation
Bakım ahlakı	İlişi ve özen ahlakı	Ethics of care
Tanımlayıcı Konular Testi	Tanımlayıcı Sorunlar Testi	Defining Issues Test (DIT)
Ahlaki Yargı Testi	Ahlaki Yetkinlik Testi	Moral Judgment Test (MJT/MUT)

Terimler kaynak çalışmalardan ve Türkçe kullanımlardan derlenmiştir.^[1, 5]

Araştırmacılar için açık sorular

- Türkiye'de köy ve kent farkı bugün de var mı?** Nisan ve Kohlberg'in çalışmasından bu yana kentleşme ve eğitim erişimi büyük ölçüde değişti; aynı tasarımın güncel bir tekrarı değerli olurdu.^[3]
- Ahlak eğitimi yetkinliği mi, tercihi mi artırıyor?** Tercih ile tutarlı kullanım arasındaki fark, müdahale çalışmalarında her iki çıktıyı ayrı ölçmeyi gerektiriyor.^[5, 6]
- İkilem tartışmasının etkisi Türkiye'de ne kadar?** Uluslararası meta-analize karşılık gelecek kontrollü ve ölçme araçlı Türk çalışmaları az.^[6]
- Yargı davranışa ne zaman dönüşür?** Okul ortamında gerçek ahlaki kararlar (kopya, zorbalık, akran yardımı) ile ahlaki yargı düzeyinin ilişkisi az incelenmiş bir alan.^[12]
- Sezgi ve akıl yürütme birlikte nasıl ölçülür?** Sosyal sezgici modelin eğitim bağlamında sınanması, değerler eğitiminin hedeflerini yeniden düşünmeyi sağlayabilir.^[13]

Gelişim kuramlarının öteki yazıları için [Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı](#), [Vygotsky'nin sosyokültürel kuramı](#) ve [Erikson'un psikososyal gelişim kuramı](#) yazılarına bakabilirsiniz.

Özet

- Kohlberg ahlaki gelişimi verilen kararın içeriğiyle değil, **kararın gerekçesinin yapısıyla** tanımlar ve bu yapıyı **üç düzeyde altı evreye** ayırır.
- 20 yıl süren boylamsal çalışmada 50 erkek katılımcı altı kez görüşmeye alınmış ve evreleri **öngörülen sırayla** geçmiştir; 45 çalışmayı inceleyen kültürler arası derleme de sıranın evrenselliğini desteklemiş, ancak ölçütlerin kentli orta sınıf yanlılığını göstermiştir.
- Türkiye'de 10-28 yaş arası köy ve kent katılımcılarıyla yapılan çalışmada sıra doğrulanmış; köy katılımcılarının gelişimi daha yavaş seyretmiş ve 16 yaşından sonra **3. evrede** dengelenmiştir.
- Gilligan'ın **bakım ahlakı** eleştirisi etkili olmuştur, ama meta-analizler ahlaki yönelimde cinsiyet farklarının **küçük** olduğunu gösterir (bakım yöneliminde $d = -0,28$, adalet yöneliminde $d = 0,19$).

- AGS'de en sık hata evreyi **kararın kendisine** göre belirlemektir: aynı karar farklı evrelerden gerekçelendirilebilir; soruyu çözen ipucu gerekçedir.

Sık sorulan sorular

Kohlberg'in ahlak gelişimi evreleri nelerdir?

Gelenek öncesi düzeyde ceza ve itaat yönelimi ile bireysel çıkar ve karşılıklılık yönelimi; geleneksel düzeyde iyi çocuk yönelimi ile kanun ve düzen yönelimi; gelenek sonrası düzeyde sosyal sözleşme yönelimi ile evrensel etik ilkeler yönelimi.

Heinz ikilemi nedir?

Karısının ölümcül hastalığı için gereken ilacı parası yetmediği için alamayan Heinz'in ilacı çalıp çalmaması gerektiğini soran ahlaki ikilemdir. Kohlberg için önemli olan cevabın evet ya da hayır olması değil, gerekçesidir.

Gilligan Kohlberg'i neden eleştirdi?

Gilligan, kuramın erkeklerle geliştirildiğini ve adalet ile hak kavramlarını merkeze alarak kadınların daha sık kullandığını ileri sürdüğü bakım ve sorumluluk ahlakını düşük evrelerde değerlendirdiğini savundu.

Kohlberg ile Piaget'nin ahlak gelişimi görüşleri arasındaki fark nedir?

Piaget çocukluk dönemindeki ahlakı dışa bağımlı ve özerk ahlak olarak iki aşamada ele alır. Kohlberg bu yaklaşımı yetişkinliğe kadar uzatır ve altı evreli ayrıntılı bir model geliştirir.

Ahlaki ikilem tartışması nedir?

Öğrencilerin gerçekçi ahlaki ikilemler üzerinde farklı gerekçelerle tartıştığı bir ahlak eğitimi yöntemidir. 55 müdahale çalışmasını inceleyen bir meta-analiz, ikilem tartışmasının ahlaki yargıyı ılımlı düzeyde geliştirdiğini göstermiştir.

Kohlberg AGS'de çıkar mı?

AGS'nin eğitim bilimleri başlığı gelişim psikolojisini kapsar. Kohlberg'in evreleri, bir öğrencinin davranışının gerekçesini anlatan senaryolar üzerinden en sık sorulan gelişim konularından biridir.

Kaynaklar

- 1 Colby, A., Kohlberg, L., Gibbs, J. ve Lieberman, M. (1983). *A longitudinal study of moral judgment*. Monographs of the Society for Research in Child Development, 48(1/2), 1-124.
- 2 Snarey, J. R. (1985). *Cross-cultural universality of social-moral development: A critical review of Kohlbergian research*. Psychological Bulletin, 97(2), 202-232.
- 3 Nisan, M. ve Kohlberg, L. (1982). *Universality and variation in moral judgment: A longitudinal and cross-sectional study in Turkey*. Child Development, 53(4), 865-876.
- 4 Rest, J. R., Narvaez, D., Thoma, S. J. ve Bebeau, M. J. (1999). *DIT2: Devising and testing a revised instrument of moral judgment*. Journal of Educational Psychology, 91(4), 644-659.
- 5 Özen, M. (2023). *İlahiyat eğitim sürecinin ahlaki yargı gelişimine etkisi*. Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, (15), 55-81.

- 6 Schlaefli, A., Rest, J. R. ve Thoma, S. J. (1985). Does moral education improve moral judgment? A meta-analysis of intervention studies using the Defining Issues Test. Review of Educational Research, 55(3), 319–352.
- 7 Ekşi, H. ve Yaşar, H. Y. (2020). Kanıt temelli tarih öğretiminde ahlaki ikilem: Eylem araştırması. Değerler Eğitimi Dergisi, 18(39), 339–375.
- 8 Yalman, E., Aktepe, V. ve Uzunöz, A. (2018). Ahlaki ikilem tekniğine dayalı çalışma yaprağına ilişkin 7. sınıf öğrencilerinin görüşleri: Farklılıklara saygı değeri. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(3), 413–420.
- 9 Gilligan, C. (1982). In a different voice: Psychological theory and women's development. Harvard University Press.
- 10 Walker, L. J. (1984). Sex differences in the development of moral reasoning: A critical review. Child Development, 55(3), 677–691.
- 11 Jaffee, S. ve Hyde, J. S. (2000). Gender differences in moral orientation: A meta-analysis. Psychological Bulletin, 126(5), 703–726.
- 12 Blasi, A. (1980). Bridging moral cognition and moral action: A critical review of the literature. Psychological Bulletin, 88(1), 1–45.
- 13 Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: A social intuitionist approach to moral judgment. Psychological Review, 108(4), 814–834.
- 14 Özyürek, A. ve Başar, G. (2021). Ergenlerde ahlaki olgunluk, aile aidiyeti ve ergen-ebeveyn ilişkilerinin incelenmesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10(1), 247–265.
- 15 Millî Eğitim Bakanlığı (2026). Millî Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı konu dağılımları açıklandı. meb.gov.tr (08.01.2026).

Atıf

BÖTE Editör Ekibi. (2026, 26 Eylül). Kohlberg'in ahlak gelişimi kuramı: Evreler, kanıt ve eleştiri. *BÖTE Blog*. <https://bote.web.tr/blog/kohlberg-ahlak-gelisimi-kurami>

Bu belge hakkında. Bu PDF, bote.web.tr'deki [Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı: Evreler, Kanıt ve Eleştiri](#) yazısının BT-043 kodlu belgesinin 1.0 sürümüdür.

Sürüm geçmişi ve değişiklikler: bote.web.tr/d/bt-043. Güncel sürümü ve bütün yazıların PDF'lerini bote.web.tr/pdf adresinde bulabilirsiniz. Elinizdeki dosyanın bizim yayımladığımız sürümle birebir aynı olup olmadığını bote.web.tr/d adresinde denetleyebilirsiniz; dosya cihazınızdan dışarı gönderilmez.

© 2026 bote.web.tr · Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

PDF merkezi

BÖTE bölümü, eğitim fakültesi ve öğretmenlik üzerine ücretsiz, kaynaklı yazılar. Bu belgenin güncel hâli ve çok daha fazlası sitede.

Blog yazıları

Eğitim teknolojileri, kuramlar ve öğretmenlik

bote.web.tr/blog

PDF merkezi

Güncel PDF'ler, sürüm geçmişi ve doğrulama

bote.web.tr/pdf

BÖTE hakkında

Bölümün tarihi, amacı ve fakültedeki yeri

bote.web.tr/about

Müfredat

Dört yıllık ders programı ve dersler

bote.web.tr/curriculum

Mezunlar ve meslek

Mezunların çalıştığı alanlar ve unvanlar

bote.web.tr/graduation

Belge doğrulama

PDF'inizin güncel ve özgün olduğunu denetleyin

bote.web.tr/d

Üniversite topluluklarını, etkinlikleri ve şirketleri tek uygulamada buluşturan ücretsiz kampüs platformu.

- **Dijital portföy**
Katıldığınız etkinlikleri ve sertifikalarını uniconnectly.com/@kullaniciadi adresinde herkese açık sergile
- **Sertifikalar**
Platformda verilen sertifikalar doğrulanmış işaretli, edu.tr e-postan onaylı
- **Topluluklar ve etkinlikler**
Üniversitelerdeki toplulukları ve takvimi tek ekranda gör, başvuru etkinliklere katıl
- **Doğrulanabilir katılım**
QR ile giriş yaptığınız etkinlikler portföyünde doğrulanmış listelenir
- **Anlık fırsatlar**
Staj, iş ve burs duyuruları akışına düşer
- **Üye kartı indirimleri**
Takip ettiğiniz toplulukların anlaşmalı işletme indirimlerinden yararlan

Ücretsiz keşfet

QR kodu okutun ya da uniconnectly.com adresine girin.

Diğer yapımlarımız

UniConnectly gibi bunlar da bizim yapımlarımız. Bu belgeyi ücretsiz sunuyoruz; yapımlarımızı keşfetmeniz ve çevrenizle paylaşmanız, bu çalışmalarını sürdürmemiz için en büyük destektir.

ahmetcelen.com.tr

Üniversite ve kamu sınavlarına ücretsiz matematik: konu anlatımları ve PDF'leri, çıkmış sorular ve sınav geri sayımları.

ahmetcelen.com.tr

Hayvanseverlerin sosyal medyası ve veteriner akıllı klinik yönetim uygulaması.

veterito.com